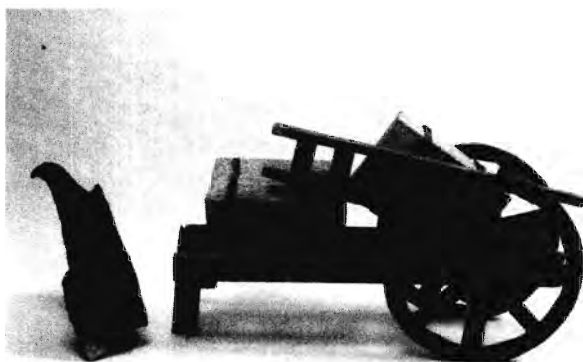




MOSHE SHEK. ÁLLAT



NAOMI ÉS NORA. MENEKULÉS

regionális örökséget hurcolunk, és egyre több tapasztalattal leszünk gazdagabbak.

Bár minden művész szuverén egyéniség, mégis szívesen emlékeztek magyar kerámikusokra az itt látottak párhuzamosaként. Shelly Harari halai Gerle Margitéhoz hasonlítanak, David Morris alakjai Péter Vladimíréhoz, Diron Jacobi vázafigurái Gábor Istvánéhoz, Edith Adi Geszler Máriához, Mira Sadot vázái Szekeres Károlyéhoz, Dalit Tiar Simon Ágostonhoz.

Azonos világot élünk, azonosak a technikai lehetőségeink, hasonlóak érzéseink és információink. Kialakul világszerte egy-egy kifejezőmód, és ezekből választunk Izraelben, Amerikában, Magyarországon. Minden művészet nemzeti és nemzetközi egyszerre. S emez ellentétek jól megférnek egymással, amiként sokfajta személyiség is egymás mellett.

S végül a kérdések után egy kijelentés: Izrael is a világ része: nem több, nem kevesebb, mint mások.

THURY LEVENTE

Szegő György: Fénygyógymód – ecsettel

Maria Frank Abrams kiállítása a Vizualart Galériában

Maria Frank Abrams debreceni születésű, Seattle-ben élő festőművész a holocaustot túlélve, fiatal lányként került az Egyesült Államokba. 1948-ban elnyerte Washington Állam Egyetemének művészeti ösztöndíját, így kezdte meg tanulmányait

Seattle-ben, ahol négy évvel később kitüntetéssel végzett. Diákévei alatt számos díjat nyert, elnöke volt a Lambda Rho Kitüntetési Klubnak (Lambda Rho Art Honorary), és utolsó évesként elnyerte a Művészeti Tanszék Kiváló Nődiákja címet. Ugyanekkor, még egyetemistaként, megrendelést kapott a Seattle Város és Vidéke Klubtól (Seattle Town and Country Club) nyolc nagyméretű pannó készítésére.

Munkái már az egyetem elvégzésekor nagy feltűnést keltettek a kritikusok körében. Barátai között tudhatta a világhírű festőművészt, Mark Tobey-t, jelentős állami megrendeléseket kapott, olyan kalandokra is futotta tehetségéből, mint amit



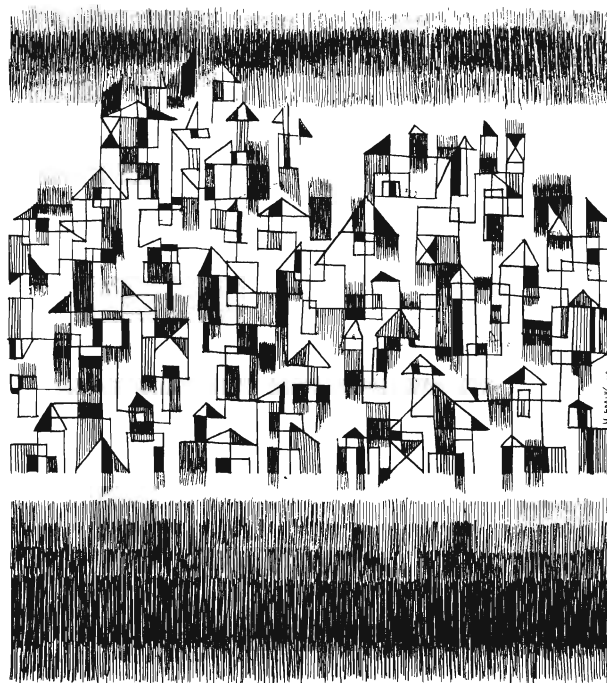
MARIA FRANK ABRAMS: LEBEGÉS

An-Ski *Dibuk*-jának operaváltozata jelentett. Ő tervezte az ösbemutató díszleteit és jelmezeit. Amerika egyik legpezsgőbb kultúrájú városában, Seattle-ben sikeres művész. Számos múzeumban őrzik képeit, köztük a jeruzsálemi Yad Vashemben is.

Bár kislánként megjárta Auschwitzot, családjából szinte egyedül élte túl a huszadik század e kataklizmáját, különös módon ez az életét, gondolkodását meghatározó téma egyetlen festményén sem jelenik meg. Mégis, személyes kötődése egyetlen vershez, sajátosan őrzi műveiben a holocaust emléket. Theresienstadtban a gyilkosok különleges, lassú halált szántak gyerekeknek, öregnek egyaránt. Fennmaradtak az ottani gyerekrajzok és egy gyermekköltő verse is, amelynek zárósora arról szól, hogy „nincsenek többé pillangók”. Ez a kislány a maga módján megelőlegezte Theodor Adorno maximáját, miszerint Auschwitz után nincs többé költészet. Maria Frank Abrams érzékeny festészete viszont tudatosan állítja: pillangók pedig vannak.

1967-től a kislány emlékére többször is megfestette a lepkeszárnyakon átsütő napfényt. Monet az 1871-es párizsi Kommun öldöklése elől Pisarróval együtt Angliába menekült. Annak kódéből visszatérve festette meg a *Reggeli a szabadban*-t. Addig az akadémisták egyáltalán nem jártak ki az erdőbe természet után festeni. Egy kritikus gúnyos értelemben beszélt az impressziók, a lelki vetületek festészetéről. A huszadik század „lélektani” kifejezése valóban szűk keret a tájban rejlő fényélmény megragadásának kísérletére. Transzcendens vágy ez, amelyben benne rejlik az a ma kevesek által ismert igazság, hogy ember és természet nem két külön létező és egymásnak ellentmondó szükségszerűség. A táj él, és az élet misztériuma a legfelsőbb titok, amit a művészet örökösen fűrkész.

Maria Frank Abrams műveiben különleges egységben tartja a kortárs festészet két sarokpontját. E tárlaton is jól megfér egymással az azonos technikai bravúrral megfestett lírai absztrakt képköltészet, és egy racionális képi konstrukció. Előbbiben az elhasználandó élet gyűrődéseiből a fény és az imagináció



MARIA FRANK ABRAMS: VÁROS

által egy megtisztulás-újjászületés folyamatot látunk. Míg a kristályvilág látszólag halott rendjét sugárzó sorozatban az ember kis világa, más szóval mikrokozmosza jelenik meg. A holt struktúrában benne élnek mégis az égi bolygók, a Föld természete és gyümölcsei, az ércek, a folyók, a levegő sajátosságai, az egész makrokozmosz. A lélekben ott tükröződik a világ összes csodája, a lepkék és csillagok pályája, „astrum in corpore” – vagy ha tetszik, *pillangók pedig vannak*. Éppen általuk nem felejtethető el többé, hogy századunkban milyen rettenetes sötétség fölött kellett győzni a fénynek.

Szegő György:

UJJGYAKORLATOK

FELDMAN LÁSZÓ KIÁLLÍTÁSA



Volt egyszer, nem is olyan régen egy artista, akit a művészete mentett meg a zsidóüldözéstől. Feldman Lászlónak hívták, és egyujjas erőgyakorlatai világszámnak számítottak. Amikor a zsidótörvények érvénybe léptek, jobbnak látta, ha nemzetközi turnéra indul. Még Németországban is fellépett, egy „bohóc” származását nem firtatták – hacsak nem maradt otthon. A háború után hat évig Amerikában turnézott, mivel idehaza senkije nem maradt életben.

1951-ben megtudta, hogy egy gyermekotthonban mégis él egy unokahúga, és hazatelepült. Negyven fölött kezdett fagyni, elsősorban fából, „mert a fa a legmelegebb élő anyag” – mondja. Hol meghagyja azt, amit a természet alkotott, hol ar-

cot, figurát lát a göbökbe, úgy, ahogyan ősidők óta minden szobrász – akár amatőrként, akár mesteremberként veszi kézbe a vésőt. Ez eddig nem különös, tulajdonképpen a természet teremtő ereje és az emberi imagináció, a teremtő látás interferenciába lépnek, és közösen különös emocionális eredményt érhetnek el. Ilyen remekművének érzem az egy tömbben tartott *Auschwitzi hegedős*-t, vagy a végsőkéig elgyötört *Muzulmán*-t, aki Michelangelo haldokló rabszolgájának rokona.

Az igazi meglepetés a nonfiguratív szobrok kvalitásai láttán ér. Feldman anélkül, hogy mondjuk a párizsi akadémián Brancusi tanítványa lett volna, egészen magas plasztikai színvonalú totemoszlopokat, héber betűkonstrukciókat készít. Brancusit Rodin fedezte föl Párizsban. Feldman megjárta